

NUMERO
5A/2014

Faktaa

EXPRESS

ULKOMAALAISTEN OPISKELIJOIDEN TYÖLLISTYMINEN SUOMEEN

➤ Jäävätkö ulkomaiset opiskelijat Suomeen valmistumisen jälkeen?

Tilastot kertovat mitä suomalaisen korkeakoulutuksen saaneille tapahtuu

VUONNA 2012 runsaat 2 800 ulkomaalaista opiskelijaa suoritti tutkinnon suomalaisessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lähes puolet näistä tutkinnoista on ammattikorkeakoulututkintoja ja runsas kolmasosa maisterin tutkintoja yliopistosta. Eniten tutkintoja tehdään kaupallisella ja teknillisellä alalla. Näillä aloilla korkeakoulut tarjoavat myös eniten englanninkielisiä koulutusohjelmia.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden ja korkeakouluista valmistuneiden ulkomaalaisten määrät ovat Suomessa kasvaneet. Ulkomaalaisia opiskelijoita Suomen korkeakouluissa on lähes 20 000. Mitä suomalaisen korkeakoulutuksen saaneelle joukolla tapahtuu valmistumisen jälkeen? Jäävätkö he Suomeen vai päätyvätkö muualle?

Edellisessä Faktaa Express -julkaisussa (4A/2014) tarkasteltiin ulkomaalaisten

opiskelijoiden taloudellisia vaikutuksia. Keskeiseksi muodostui se, jääkö nuori aikuinen opiskelumaahansa tekemään töitä ja talouden rattaista pyörittämään.

Tässä Faktaa Express -julkaisussa luodaan katsaus siihen, mitä tiedämme ulkomaalaisten opiskelijoiden tilanteesta vuosi valmistumisen jälkeen.

Suomalaisessa korkeakoulussa opiskelleista ulkomaan kansalaisista lähes puolet työskenteli Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen. Osuus on laskenut muutamassa vuodessa.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden tilanne vuosi valmistumisen jälkeen

TILASTOKESKUKSEN CIMOLle tuottamassa aineistossa seurataan korkeakoulututkinnon suorittaneiden tilannetta vuosi valmistumisen jälkeen. Siinä on yhdistetty tieto tutkinnon suorittaneista työssäkäyntitilaston tietoon henkilön pääasiallisesta toiminnasta. Sen avulla voidaan tarkastella ulkomaalaisten opiskelijoiden integroitumista Suomeen lyhyellä aikavälillä.

Vuonna 2011 korkeakoulututkinnon suorittaneista ulkomaan kansalaisista vajaa puolet (45,5 %) työskenteli Suomessa vuosi valmistumisensa jälkeen. Runsas viisi prosenttia jatkoi opintojaan ▶

Ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevilla on enemmän aikaa asettua Suomeen. Tutkintoon kuuluu myös työelämään suuntaava työharjoittelu.

Sosiaali- ja terveysala työllistää hyvin. Afrikkalaiset opiskelijat opiskelevat useammin tällä alalla, mikä voi selittää heidän hyvää työllistymistään.

ja vajaa viidennes oli Suomessa muuten kuin työllisenä tai opiskelijana. Tämä ”muuten Suomessa” -luokka pitää sisälleen esimerkiksi kotia hoitavia, muussa kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevia ja työttömiä. Vajaasta kolmasosasta valmistuneista ei löytynyt tietoja Suomesta ja heidän oletetaan muuttaneen ulkomaille.

CIMO on tehnyt vastaavaa tarkastelua jo neljän vuoden ajan. Suomeen työllistyneiden osuus on laskenut muutamassa vuodessa. Vuonna 2009 valmistuneista vielä 51 prosenttia oli työssä Suomessa vuosi valmistumisensa jälkeen. Kehitys saattaa heijastaa työllisyystilanteen heikkenemistä Suomessa. Taustalla voi olla myös ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän lisääntyminen: yhä useampi suorittaa korkeakoulututkinnon Suomessa ja hakee töitä.

Käytetyllä tilastoaineistolla on rajoitteensa. Vuosi on lyhyt aika vastavalmistuneille. Heidän työmarkkina- ja elämäntilanteensa elää. Pidempää aikaväliä tarkasteltaessa Suomeen jäävien joukko saattaa pienentyä, kuten käy myöhemmin tässä julkaisussa esiteltävässä Tans-

kan esimerkissä. Toinen puute aineistossa on, ettei se kerro minkälaisissa töissä valmistuneet opiskelijat ovat. Koulutuksen hyödyntämisen näkökulmasta olennaista olisi, että opiskelijat pystyisivät työllistymään koulutustaan vastaaviin töihin.

Eroja työllistymisessä kansalaisuuksittain ja koulutusaloittain

ULKOMAALAISTEN opiskelijoiden työllistymisessä Suomeen on eroja opintoasteen, koulutusalan ja kansalaisuuden suhteen. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittajat työllistyvät hieman useammin kuin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajat. Tohtoritutkinnon suorittajat työllistyvät Suomeen heikoiten.

Ammattikorkeakoulututkinto kestää 3,5–4 vuotta. Ulkomaalaisille suunnatut englanninkieliset maisteriohjelmat ovat vain kaksivuotisia. Ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevilla on enemmän aikaa asettua Suomeen. Tutkin-

toon kuuluu myös työharjoittelu, joten se myös suuntaa työelämään. Parhaiten työllistytään ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla. Ulkomaalaiset opiskelevat näitä tutkintoja harvoin, sillä opiskelu edellyttää jo työkokemusta ja yhteyksiä työelämään.

Sosiaali- ja terveysala erottuu hyvänä ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistäjänä. Tulos kertonee työvoiman tarpeesta alalla. Afrikkalaiset opiskelijat opiskelevat keskimääräistä useammin sosiaali- ja terveysalalla, mikä voi selittää heidän hyvää työllistymistään suhteessa muihin kansalaisuuksiin. Tulos on kiinnostava, sillä yleisissä työllisyystilastoissa osasta Afrikan maista kotoisin olevat työllistyvät keskimääräistä heikommin¹. Maahanmuuttajat ja korkeakoulusta valmistuneet eivät tosin ole keskenään verrattavia ryhmiä. Maahanmuuttajissa on monenlaisia henkilöitä aina työn perässä maahan tulleista pakolaisiin, kun taas suomalaisesta korkeakoulusta valmistuneet ulkomaalaiset ovat homogeenimpi joukko.

¹ Eronen, Antti ym. (2014): Maahanmuuttajien työllistyminen. Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 6/2014. Rapo, Markus (2011): Kuka on maahanmuuttaja? Tilastokeskus, Tieto ja trendit 1/2011.

	Tutkinnot 2011, lkm	Ei Suomessa 2012, %	Työllistynyt Suomeen 2012, %	Opiskelijana Suomessa 2012, %	Muuten Suomessa 2012, %
Ammattikorkeakoulututkinto	1036	25,9	49,4	7,3	17,4
Alempi korkeakoulututkinto (yo)	93	22,6	46,2	23,7	7,5
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	54	24,1	59,3	1,9	14,8
Ylempi korkeakoulututkinto (yo)	1006	35,7	41,8	3,5	19,0
Tohtorintutkinto	236	41,1	36,9	0,8	21,2
Muu (lisensiaatti, lääkärien erik.koul.)	19	10,5	78,9	0,0	5,3
Kaikki yhteensä	2444	31,1	45,5	5,6	17,9

Vuonna 2011 korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten tilanne 2012, opintoasteittain.

	Tutkinnot 2011, lkm	Ei Suomessa 2012, %	Työllistynyt Suomeen 2012, %	Opiskelijana Suomessa 2012, %	Muuten Suomessa 2012, %
Humanistinen ja kasvatusala	142	38,7	43,7	7,0	10,6
Kulttuuriala	168	37,5	32,7	4,8	25,0
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	670	31,2	41,5	6,4	20,9
Luonnontieteiden ala	294	33,3	48,6	6,5	11,6
Tekniikan ja liikenteen ala	724	31,1	42,8	6,4	19,8
Luonnonvara- ja ympäristöala	66	39,4	36,4	3,0	21,2
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	278	16,5	68,0	1,8	13,7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	100	36,0	50,0	3,0	11,0
Muu koulutus	2	100,0	0,0	0,0	0,0
Kaikki yhteensä	2444	31,1	45,5	5,6	17,9

Vuonna 2011 korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten tilanne 2012, koulutusaloittain.

	Tutkinnot 2011, lkm	Ei Suomessa 2012, %	Työllistynyt Suomeen 2012, %	Opiskelijana Suomessa 2012, %	Muuten Suomessa 2012, %
Eurooppa yhteensä	1016	38,8	43,1	4,7	13,4
EUIEta-maat	615	36,7	42,3	5,7	15,3
Ei EUIEta-maat	401	41,9	44,4	3,2	10,5
Pohjois-Amerikka	72	47,2	33,3	4,2	15,3
Latinalainen Amerikka ja Karibia	72	33,3	50,0	2,8	13,9
Afrikka	395	10,4	63,8	7,1	18,7
Aasia	867	29,6	40,8	6,3	23,2
Oseania	15	40,0	40,0	0,0	20,0
Muu tai tuntematon	7	57,1	-	-	-
Kaikki yhteensä	2444	31,1	45,5	5,6	17,9

Vuonna 2011 korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten tilanne 2012, kansalaisuuden mukaan.

Tanskassa maahan jääneiden ulkomaalaisten opiskelijoiden osuus oli viiden vuoden jälkeen pienentynyt, mutta maahan työllistyneiden osuus oli kasvanut.

Suomeen tulleista yli 70 % piti mahdollisuuksia työskennellä opiskelumaassa sekä työllistyä maahan tärkeinä tekijöinä opiskelumaata valitessaan.

Ovatko luvut korkeita vai matalia?

ONKO Suomeen jääneiden ja työllistyneiden osuus korkea vai matala? Lukuja voi verrata muiden maiden tilanteeseen, mutta yksiselitteistä vastausta on vaikea antaa. Tietoa eri maista on rajoitetusti saatavilla ja laskentatavat ovat usein erilaisia.

Tanskassa 2013 tehdyssä tarkastelussa² yli puolet (59 %) kansainvälisistä korkeakouluopiskelijoista oli Tanskassa vuoden kuluttua valmistumisesta ja heistä 58 prosenttia oli työllistynyt. Viiden vuoden kuluttua valmistumisesta maahan jääneiden osuus oli pudonnut runsaaseen kolmannekseen (34 %) ja heistä 73 prosenttia työskenteli Tanskassa. Viidessä vuodessa maahan jääneiden opiskelijoiden osuus oli siis pienentynyt, mutta heistä Tanskaan työllistyneiden osuus kasvanut. EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleista opiskelijoista jää Tanskaan useampi kuin alueen sisältä tulleista, mutta heistä on työllistynyt Tanskaan

pienempi osuus kuin EU/ETA-alueelta tulleista.

Saksassa tehdyn kahden eri tutkimuksen³ mukaan noin puolet ulkomaalaisista opiskelijoista jää maahan valmistumisen jälkeen. Oleskeluluvan opiskelun perusteella vuosina 2005–2012 saaneista EU/ETA-alueen ulkopuolisista henkilöistä 56 prosenttia oli syksyllä 2013 vaihtanut oleskelun perustetta ja oli edelleen Saksassa. Yleisimmät perusteet uudelle oleskeluluvulle olivat perheyyt ja työ. Toisen tutkimuksen mukaan vuosina 2001–2010 Saksassa tutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista 44 prosenttia asui maassa vuonna 2011. Ero EU-maista tulleiden ja muiden välillä oli päinvastainen kuin Tanskassa: EU-maista tulleet opiskelijat jäivät useammin Saksaan kuin muualta tulleet.

Kaksivaiheinen päätös

ULKOMAILLA opiskelu on kaksivaiheinen päätös. Opiskelija päättää ensin lähteä opiskelemaan ulkomaille sekä minne

hän lähtee. Myöhemmin on päätettävä jääkö opiskelumaahan. Päätösten taustalla olevien mekanismien ymmärtäminen on tärkeää opiskelijoiden kansainvälisen liikkuvuuden syiden hahmottamiseksi.

Liikkuva opiskelija punnitsee vaihtoehtojen hyötyjä ja kustannuksia. Kansainvälisiä opiskelijavirtoja selittävät pitkälti samat tekijät kuin maahanmuuttoa yleensäkin: kohdemaan tulotaso, entiset siirtomaasuhteet, yhteinen kieli, kohdemaassa jo asuvien saman maalaisen määrä ja demokratian puute lähtömaassa⁴.

Opiskelumaahan jäämistä edesauttavat lähtömaan kaukainen sijainti sekä koulutuksen huono arvostus ja heikot mahdollisuudet ansaita lähtömaassa. Opiskelijat muuttavat opiskelemaan korkeamman tulotason maihin parantaakseen valmistumisensa jälkeisiä työllistymismahdollisuuksia näissä maissa⁴. Havaintoa tukee se, että moni Suomessa opiskeleva ulkomaalainen tulee Aasian ja Afrikan kehittyvistä maista.

² Udvalget for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, vastaus parlamentille 5.11.2013 <http://www.ft.dk/samling/20131/almdel/fiv/spm/17/svar/1089767/1301190/index.htm>

³ Wissenschaft weltoffen 2014 http://www.wissenschaftweltoffen.de/publikation/wiwe_2014_verlinkt.pdf

⁴ Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT (2014): Esiselvitys ulkomaalaisten korkeakouluopiskelijoiden taloudellisista vaikutuksista. VATT valmisteluraportti 21.

Suomen kielen ja kulttuurin tuntemus sekä kontaktit työpaikoille ja eri ihmisiin edistävät ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymistä.

Suomessa opiskelevat ulkomaalaiset ovat jo opiskelemaan tullessaan kiinnostuneita työskentelemään Suomessa. Yli 70 % piti mahdollisuuksia työskennellä opiskelumaassa sekä työllistyä maahan pidemmällä tähtäimellä tärkeinä tekijöinä opiskelumaata valitessaan, vaikka opetuksen laatu, maan ja oppilaitoksen tunnettuus sekä elämisen kustannukset olivatkin tärkeimmät valintakriteerit⁵.

Selvityksestä riippuen⁶ 41–45 % Suomessa opiskelevista ulkomaalaisista haluaisi jäädä Suomeen, mikäli vain saa täältä työ- tai opiskelupaikan. Noin viidennes uskoo varmasti jäävänsä Suomeen valmistuttuaan, hieman harvempi muuttavansa muualle. Monen jatkosuunnitelmat ovat vielä auki eikä opintojen jälkeisiä vaihtoehtoja osata nimetä.

⁵ International Student Barometer 2010. CIMO, kyselyn julkaisemattomat tulokset.

⁶ Niemelä, Anna (2008): Kansainväliset tutkinto-opiskelijat Suomen yliopistoissa. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö OTUS ry ja Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry.

SAMOK (2008): "We need more English information about our study, life in Finland and this country". Tutkimus ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden asemasta Suomen ammattikorkeakouluissa vuonna 2007. Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK ry.

Mitkä tekijät vaikuttavat ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymiseen Suomeen?

TYÖLLISTYMISEEN vaikuttavista tekijöistä kielitaito on valmistuneiden mukaan selkeästi tärkein. Suomen tai ruotsin kielen osaaminen edistää työllistymistä. Myös suomalaisen kulttuurin tunteminen auttaa. Korkeakoulut ovat kehittäneet viime vuosina suomen kielen opetusta laajentamalla tarjontaa ja kehittämällä sitä opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi. Suomeksi ja englanniksi opiskelevien yhteiset opinnot tuovat kansainvälisyyttä myös suomalaisille opiskelijoille. Kansainvälisillä opiskelijoilla on usein myös muuta kielitaitoa ja tietyn kulttuurin tai maantieteellisen alueen tuntemusta, mikä voi auttaa työllistymisessä.

Verkostojen merkitys on suuri; kontaktien puute vaikeuttaa työllistymistä. Ihmisiä ja työpaikkoja oppii tuntemaan esimerkiksi harjoittelun aikana. Kaikkia tilaisuuksia yhteyksien luomiseen kannattaa hyödyntää. Korkeakoulujen opintoihin tulisi liittyä työelämähankkeita, rekrytointitapahtumia ja alumniyhteistyötä. Myös opiskelun ulkopuoliset sosiaaliset verkostot voivat olla yllättävän merkityksellisiä työllistymiselle. Aiempi työkokemus Suomessa edistää sekin työllistymistä – vaikka se ei tutkinnon kannalta olisikaan relevanttia.

Miten suomalaiset korkeakoulut voivat tukea opiskelijoita työllistymään?

Suomalaisista korkeakouluista valmistuneilla on ammatillinen osaaminen kohdallaan. Työnantajat arvostavat myös yleisiä työelämäkompetensseja: vuorovaikutustaitoja, aloitteellisuutta, oppimiskykyä, päätöksentekokykyä ja epävarmuudensietokykyä. Nämä kehittyvät opiskeltaessa vierassa kulttuurissa, mikä kannattaa tuoda esiin työtä hakies. Korkeakoulujen tulisi tiedostaa tämä ja auttaa opiskelijoita ymmärtämään näiden vahvuuksien merkitys. Myös uraohjauksen puute vaikeuttaa työllistymistä: korkeakoulujen tulisi erillisten urapalveluiden lisäksi integroida opintoihin uraohjausta ja työmarkkinoihin liittyvää tietoa.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden mielestä työllistymistä vaikeuttaa myös työnantajien ja muiden työntekijöiden asenteet eli etninen, kulttuurinen tai uskonnollinen diskriminaatio. Korkeakoulut voivat vaikuttaa ongelmaan tuomalla työelämäyhteistyössä esiin kansainvälisten opiskelijoiden osaamista. On tärkeää huomioida työelämän tarpeet jo koulutusta suunnitellessa, vaikka korkeakoulujen tehtävä ei ole pelkästään valmistaa opiskelijoita työelämään, vaan myös vaikuttaa työelämän ja yhteiskunnan kehitykseen.

*Kansainvälisten asioiden johtaja Arja Majakulma,
Laurea-ammattikorkeakoulu*

Maahanmuuttajien työllistymisessä huomattavia eroja

VUONNA 2013 Suomessa asui 207 511 ulkomaan kansalaista. Heidän osuutensa on 4 prosenttia koko väestöstä. Ulkomailla syntyneitä asui Suomessa 304 279 henkeä, mikä vastaa 6 prosenttia koko väestöstä.

Vuonna 2012 Suomessa oli 77 321 työllistä ulkomaan kansalaista. Heistä 90 prosenttia oli palkansaajia ja loput yrittäjiä. Ulkomaan kansalaisten osuus maamme työssäkäyvistä on 3 prosenttia, eli vielä varsin alhainen. Työttömyysaste on ollut ulkomaan kansalaisilla selvästi korkeampi kuin Suomen kansalaisilla. Lähes neljännes ulkomaan kansalaisista oli työttömiä vuonna 2012, kun Suomen kansalaisista työttömiä oli joka kymmenes.

Tilanne työmarkkinoilla vaihtelee eri maahanmuuttajaryhmillä. Vuonna 2012 paras tilanne oli saksalaisilla, virolaisilla, intialaisilla ja kiinalaisilla. Heidän työttömyysasteensa oli samaa suuruusluokkaa kuin Suomen kansalaisilla. Heikoin asema työmarkkinoilla oli irakilaisilla, heistä 72 prosenttia oli työttöminä. Toisena ryhmänä korostuvat somalialaiset, joiden työttömyysaste oli 66 prosenttia. Venäläisistä runsas kolmannes oli työttömiä.

Kotoutumisessa edelleen haasteita

Länsimaisilla maahanmuuttajille sekä työn vuoksi muuttaneille asettuminen Suomen työmarkkinoille on helpompaa esimerkiksi verrattuna pakolaisina maahan tullessiin. Työllistymiseen vaikuttaa myös tulo- ja lähtömaan väliset kulttuurierot. Suomi on vähitellen muuttumassa monikulttuurisemmaksi, jolloin työelämässä ja yhteiskunnan sektoreilla on osattava kohdata vieraita kulttuureita. Tuntemus vieraista kulttuureista edesauttaa kotoutumista.

Maahanmuuttajien joukossa on paljon aktiivista potentiaalia: työttömiä, opiskelijoita ja muita työvoiman ulkopuolella olevia. He odottavat omaa mahdollisuuttaan päästä osallistumaan. Kynnyskysymys on usein suomen kielen taito, jonka oppii parhaiten vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Aktiivisuutta siis vaaditaan niin kantaväestöltä kuin maahanmuuttajilta.

Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti

Ulkomaan kansalaiset	Väestömäärä	Työllisten määrä	Työttömyysaste, %
Virolaiset	39 763	21 377	12
Venäläiset	30 183	9 287	36
Ruotsalaiset	8 412	3 561	15
Somalialaiset	7 468	653	66
Kiinalaiset	6 622	2 531	12
Thaimaalaiset	6 031	2 294	28
Irakilaiset	5 919	590	72
Turkkilaiset	4 272	1 670	28
Intialaiset	4 030	1 498	12
Saksalaiset	3 906	1 969	10

Kymmenen suurinta ulkomaan kansalaisten ryhmää, työllisten määrä ja työttömyysaste vuonna 2012 (Tilastokeskus).

Maahanmuuttajien joukossa on aktiivista potentiaalia: työttömiä ja opiskelijoita. He odottavat mahdollisuuttaan päästä osallistumaan.

Suomi on muuttumassa monikulttuurisemmaksi, jolloin työelämässä on osattava kohdata vieraita kulttuureita.